

ΑΝΑΡΤΗΤΕΟ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
Δ/ΝΣΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΦΥΤΟΠΡ/ΚΩΝ & ΒΙΟΚΤΟΝΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Αθήνα, 11-4-2016

Αριθ. πρωτ: 3807/43659

Ταχ. Δ/ση: Λ. Συγγρού 150
Ταχ. Κώδικας: 176 71 - ΚΑΛΛΙΘΕΑ
TELEFAX: 210-92.12.090
Πληροφορίες: Διον. Βλάχος
Τηλέφωνο: 210-928.72.38
Email: d.vlachos@minagric.gr

- ΠΡΟΣ: 1. Περιφερειακές Ενότητες
Δ/νσεις Αγροτικής Οικονομίας & Κτηνιατρικής
Έδρες τους**
- 2. Π.Κ.Π.Φ. & Π.Ε.
Έδρες τους**
- 3. Μπενάκειο Φυτοπαθολογικό Ινστιτούτο
Τμήμα Ελέγχου Γεωργικών Φαρμάκων
Εκάλης 2, 145 61 ΚΗΦΗΣΙΑ**
- 4. Γεωτεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος
Ελ.Βενιζέλου 64,
546 31 Θεσσαλονίκη
Fax: 2310.236308
e-mail: info@geotee.gr**
- 5. Εταιρείες φυτοπροστατευτικών Προϊόντων
Έδρες τους**
- 6. Ε.ΣΥ.Φ.
Πατησίων 53, 104 33 – ΑΘΗΝΑ
Email: info@esyf.gr**
- 7. Καταστήματα εμπορίας γεωργικών
φαρμάκων (μέσω των Δ.Α.Ο.Κ. των Π.Ε.)**
- 8. Χρήστες φυτοπροστατευτικών προϊόντων**

ΘΕΜΑ: «Ενημέρωση του κοινού, των κατόχων εγκρίσεων και των πωλητών γεωργικών φαρμάκων σχετικά με περιστατικά οξείας δηλητηρίασης από γεωργικά φάρμακα»

ΣΧΕΤ.: 1. Τις διατάξεις του άρθρου 21 παράγραφος 2 και του άρθρου 37, παράγραφος 3 του ν.4036/2012 (ΦΕΚ Α'8).

2. Το από 16-2-2015 έγγραφο του Κέντρου Δηλητηριάσεων, όπως διαβιβάστηκε με το με αριθ. πρωτ. 45/16-2-2015 έγγραφο του Γενικού Νοσοκομείου Παιδών Αθηνών «Παν. & Αγλαΐας Κυριακού».

Με το από 16-2-2015 έγγραφο του Κέντρου Δηλητηριάσεων, όπως διαβιβάστηκε με το με αριθ. πρωτ. 45/16-2-2015 έγγραφο του Γενικού Νοσοκομείου Παιδών Αθηνών «Παν. & Αγλαΐας Κυριακού» διαβιβάστηκαν στην υπηρεσία μας στατιστικά στοιχεία για περιστατικά οξείας δηλητηρίασης από γεωργικά φάρμακα για το έτος 2014 καθώς και συγκεντρωτικά στοιχεία για τα έτη 2012 και 2013.

Τα στοιχεία αυτά παρουσιάζονται αυτούσια στο Παράρτημα Ι του παρόντος εγγράφου.

Με βάση τα στοιχεία του Παραρτήματος Ι, επισημαίνουμε τις παρακάτω συστάσεις και παρακαλούμε όπως λάβετε κάθε πρόσφορο μέτρο έτσι ώστε να ενημερωθούν σχετικά οι χρήστες των φυτοπροστατευτικών μέτρων :

- Αποφεύγουμε την αγορά και χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων, εάν δεν υπάρχει λόγος.
- Συμβουλευόμαστε ειδικό επιστήμονα (γεωπόνο) για την αντιμετώπιση προβλημάτων φυτοπροστασίας.
- Προτιμούμε τεχνικές ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας καθώς και την εφαρμογή εναλλακτικών προσεγγίσεων ή τεχνικών προκειμένου να μειωθεί η εξάρτηση από τη χρήση γεωργικών φαρμάκων.
- Εφόσον χρειαστεί να γίνει εφαρμογή επιλέγουμε μόνον εγκεκριμένα φυτοπροστατευτικά προϊόντα (αναγράφουν επί της συσκευασίας τους αριθμό έγκρισης και το σκοπό για τον οποίο τα θέλουμε), τα οποία αγοράζουμε μόνον από ειδικά εξουσιοδοτημένα καταστήματα εμπορίας γεωργικών φαρμάκων.
- Από τα εγκεκριμένα φυτοπροστατευτικά προϊόντα επιλέγουμε τα χαμηλότερης τοξικολογικής επισήμανσης για τον άνθρωπο και το περιβάλλον.
- Προμηθευόμαστε και διατηρούμε καθαρά μέσα ατομικής προστασίας (μάσκα, αδιάβροχη φόρμα, ειδικά γάντια για φυτοφάρμακα, γυαλιά, μπότες κλπ)
- Τα γεωργικά φάρμακα διατηρούνται σε ειδικό αποθηκευτικό χώρο, ξηρό και δροσερό, **ΚΛΕΙΔΩΜΕΝΑ ΚΑΙ ΜΑΚΡΙΑ ΑΠΟ ΠΑΙΔΙΑ**.
- Αγοράζουμε την ποσότητα που θα μας χρειαστεί για τον επόμενο ψεκασμό και αποφεύγουμε να διατηρούμε στην ειδική αποθήκη παλιά ή ανοιγμένα φυτοπροστατευτικά προϊόντα.
- Διαβάζουμε την ετικέτα του γεωργικού φαρμάκου πριν από κάθε χρήση και ακολουθούμε πιστά τα οριζόμενα επί της συσκευασίας.
- Ακολουθούμε τις διατάξεις του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την ορθολογική χρήση των γεωργικών φαρμάκων, όσον αφορά τις αποστάσεις από ευαίσθητες περιοχές, το τριπλό ξέπλυμα των κενών συσκευασίας, την ενημέρωση περιοίκων κλπ
- Σε κάθε περίπτωση κατά την χρήση του φυτοπροστατευτικού προϊόντος, φοράμε τα απαραίτητα μέσα ατομικής προστασίας. Μετά τη χρήση του φυτοπροστατευτικού προϊόντος, τα μέσα ατομικής προστασίας πλένονται χωριστά από τα υπόλοιπα ρούχα.
- Σε περίπτωση δηλητηρίασης ζητάμε **ΑΜΕΣΑ ΙΑΤΡΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΗ**, επιδεικνύοντας την ετικέτα του γεωργικού φαρμάκου. Δεν λαμβάνουμε αντίδοτο εάν δεν υπάρχει κατάλληλη οδηγία ιατρού.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις δηλητηριάσεις μπορούν να ληφθούν από την ιστοσελίδα του Κέντρου Δηλητηριάσεων: 0317.syzefxis.gov.gr/?page_id=75

Επισημαίνεται ότι στοιχεία που αφορούν την Δημόσια Υγεία θα πρέπει να προσφέρονται από εμπειρογνώμονες (στην περίπτωση των δηλητηριάσεων από γεωργικά φάρμακα είναι το Κέντρο Δηλητηριάσεων) σαν γνώση σε επιστήμονες (γεωπόνους, γιατρούς) που μπορούν να διαδώσουν αυτή τη γνώση στο κοινό στις τοπικές κοινωνίες.

Τέλος, συνιστάται στο ΓΕΩΤ.Ε.Ε. και σε επιστημονικούς συλλόγους η διοργάνωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων απευθυνόμενων σε υπεύθυνους επιστήμονες καταστημάτων εμπορίας γεωργικών φαρμάκων σχετικά με τις δηλητηριάσεις με γεωργικά φάρμακα, έτσι ώστε να βελτιωθούν οι πληροφορίες που παρέχουν σε χρήστες γεωργικών φαρμάκων. Σύμφωνα με το άρθρο 20, παράγραφοι 1 και 3 του ν.4036/2012 (ΦΕΚ Α' 8), οι διανομείς

γεωργικών φαρμάκων υποχρεούνται να παρέχουν στους επαγγελματίες χρήστες γεωργικών φαρμάκων κατάλληλες πληροφορίες όσον αφορά τη χρήση των γεωργικών φαρμάκων, τους κινδύνους για την υγεία και το περιβάλλον και οδηγίες για την ασφάλεια όσον αφορά τη διαχείριση των κινδύνων αυτών σχετικά με τα εν λόγω προϊόντα και στους μη επαγγελματίες χρήστες γενικές πληροφορίες σχετικά με τους κινδύνους για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον από τη χρήση γεωργικών φαρμάκων, ιδίως σχετικά με τις πηγές κινδύνου, την έκθεση, τον ορθό τρόπο αποθήκευσης, το χειρισμό και την εφαρμογή, καθώς και την ασφαλή τους διάθεση σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία για τα απόβλητα, καθώς και σχετικά με εναλλακτικές λύσεις χαμηλού κινδύνου.

Το παρών έγγραφο να αναρτηθεί στο διαδίκτυο για την ενημέρωση των ενδιαφερομένων.

**Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ**

Ν. ΣΤΟΥΠΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Στατιστικά στοιχεία για περιστατικά οξείας δηλητηρίασης από γεωργικά φάρμακα
(Προέλευση: Κέντρο Δηλητηριάσεων, 16-2-2016)

ΔΗΛΗΤΗΡΙΑΣΕΙΣ ΜΕ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΦΑΡΜΑΚΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 2014

Ομάδες γεωργικών φαρμάκων	1. Φύλο			2. Ηλικία
	άρρεν	θήλυ	Σύνολα	
Οργανοφωσφορικά	43	28	71	Σύνολο: Μέση ηλικία 48,7 έτη, Εύρος ηλικίας 1-92 έτη 31 Παιδιά <14 ετών: μέση ηλικία παιδιών = 4 έτη, Εύρος από 1-13 έτη
Καρβαμιδικά	6	1	7	
Paraquat + Diquat	12	1	13	
Πυρεθρίνες	121	24	145	
Διάφορα φυτοφάρμακα	54	7	61	
Ζιζανιοκτόνα άλλα	62	15	77	
Οργανοχλωριωμένα	0	0	0	
Εντομοκτόνα άλλα	12	1	13	
Σύνολα	310	77	387	

3. Γεωγραφική περιοχή	Ομάδες γεωργικών φαρμάκων							Σύνολα
	οργανοφωσφορικά	καρβαμιδικά	Paraquat + Diquat	Πυρεθρίνες	Διάφορα φυτοφάρμακα	Ζιζανιοκτόνα άλλα	Εντομοκτόνα άλλα	
Αττική	13	1	0	16	12	5	0	47
Λοιπή Στερεά & Εύβοια	2	0	0	11	3	3	0	19
Πελοπόννησος	11	2	4	29	16	22	3	87
Νησιά Ιονίου	1	0	2	5	3	1	1	13
Ήπειρος	2	0	0	4	3	4	0	13
Θεσσαλία	4	0	3	30	4	15	1	57
Μακεδονία	23	3	2	21	10	10	3	72
Θράκη	1	1	0	2	4	5	0	13
Νησιά Αιγαίου	1	0	1	9	3	0	2	16
Κρήτη	13	0	1	18	3	11	3	49
Κύπρος	0	0	0	0	0	1	0	1
Άλλες χώρες	0	0	0	0	0	0	0	0
Σύνολα	71	7	13	145	61	77	13	387

ΔΗΛΗΤΗΡΙΑΣΕΙΣ ΜΕ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΦΑΡΜΑΚΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 2014

Ομάδες γεωργικών φαρμάκων	4. Οδός Έκθεσης							Σύνολα
	Στόμα	Μάτια	Εισπνοή	Δέρμα	Παρεντερικώς	Άλλοι τρόποι ή συνδυασμοί	Φαγώσιμο ραντισμένο	
Οργανοφωσφορικά	14	0	47	3	0	3	4	71
Καρβαμιδικά	3	0	3	1	0	0	0	7
Paraquat + Diquat	5	1	2	1	0	1	3	13
Πυρεθρίνες	0	3	113	10	1	0	7	134
Διάφορα φυτοφάρμακα	3	3	50	4	1	0	3	64
Ζιζανιοκτόνα άλλα	18	2	60	11	0	0	1	92
Εντομοκτόνα άλλα	3	0	5	1	1	0	3	13
Σύνολα	46	9	280	31	3	4	21	394

Ομάδες γεωργικών φαρμάκων	5. Είδος δηλητηρίασης				6. Έκβαση	
	Ατύχημα	Απόπειρα	Επαγγελματική έκθεση	Σύνολα	Ίαση - Βελτίωση	Θάνατοι
Οργανοφωσφορικά	17	14	40	71	69	2
Καρβαμιδικά	0	3	4	7	7	0
Paraquat + Diquat	4	5	4	13	9	4
Πυρεθρίνες	18	9	118	145	145	0
Διάφορα φυτοφάρμακα	17	3	41	61	61	0
Ζιζανιοκτόνα άλλα	10	14	53	77	77	0
Εντομοκτόνα άλλα	5	2	6	13	13	0
Σύνολα	71	50	266	387	381	6

Σημείωση: Στους ανωτέρω πίνακες υπάρχουν αναλυτικά στοιχεία για τις δηλητηριάσεις από γεωργικά φάρμακα που αναφέρθηκαν στο Κέντρο Δηλητηριάσεων το 2014. Επισημαίνεται ότι τα αθροίσματα δεν συμφωνούν σε όλους τους πίνακες 100%, γιατί σε μερικούς από αυτούς είτε λείπουν σε ορισμένες περιπτώσεις στοιχεία για τις διάφορες παραμέτρους που εξετάζονται, είτε αλληλοκαλύπτονται, π.χ. μπορεί να έχουμε σε κάποιες περιπτώσεις δηλητηρίαση από 2, 3 ή περισσότερα φάρμακα μαζί ή σε άλλες να έχει γίνει έκθεση στο γεωργικό φάρμακο από τα μάτια, το δέρμα και το αναπνευστικό ταυτόχρονα.

**ΟΞΕΙΕΣ ΔΗΛΗΤΗΡΙΑΣΕΙΣ ΑΠΟ ΦΥΤΟΦΑΡΜΑΚΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΤΗΚΑΝ
ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΛΗΤΗΡΙΑΣΕΩΝ ΤΑ ΕΤΗ 2012-2013 (Στα πλαίσια μελέτης)**

Στο διάστημα των δύο ετών 2012 και 2013 αναφέρθηκαν συνολικά στο Κέντρο Δηλητηριάσεων **922** περιστατικά δηλητηριάσεων στον Ελλαδικό χώρο.

Οι ενήλικες ασθενείς ήταν **822** και ο μέσος όρος ηλικίας των ενήλικων ασθενών είναι 52,57 έτη.

Υπήρξαν **100** περιστατικά που αφορούσαν **παιδιά** έως 16 ετών με μέσο όρο ηλικίας τα **4** έτη. Όλα αυτά εκτός από 1 συνέβησαν από ατύχημα. Μόνο μία ασθενής 16 ετών διέπραξε απόπειρα αυτοκτονίας.

Στο σύνολο των περιστατικών, τα 430 (46,6%) οφείλονται σε επαγγελματική έκθεση, 348 (37,7%) οφείλονται σε ατύχημα και 144 (15,6%) σε απόπειρα αυτοκτονίας.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΦΥΤΟΦΑΡΜΑΚΩΝ

1. Οργανοφωσφορικά: 18%
2. Καρβαμιδικά εντομοκτόνα: 5%
3. Διθειοκαρβαμιδικά και καρβαμιδικά ζιζανιοκτόνα και εντομοκτόνα: 5%
4. Οργανοχλωριωμένα εντομοκτόνα: 0,1%
5. Πυρεθρίνες: 28%
6. Paraquat: 2%
7. Glyphosate: 21%
8. Υπόλοιπα γεωργικά φάρμακα: 21%

Τα περιστατικά ήταν διασκορπισμένα σε όλα τα γεωγραφικά διαμερίσματα της χώρας. 62 περιστατικά (6%) καταγράφηκαν στον Ν. Αττικής

Σε 14 περιπτώσεις οι ασθενείς κατέληξαν. Όλοι οι θάνατοι προήλθαν από αυτοκτονία. Οι 3 ήταν γυναίκες και οι 11 άνδρες,

- Επτά άτομα έλαβαν paraquat
- Δύο οργανοφωσφορικά
- Δύο καρβαμιδικά
- Ένας οργανοχλωριωμένα,
- Ένας πυρεθρίνη και
- Ένας glyphosate

Οι περισσότερες περιπτώσεις **απόπειρας** αφορούν άνδρες (98 άνδρες, 45 γυναίκες)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα 922 περιστατικά δηλητηριάσεων που καταγράφησαν στα 2 έτη αναδεικνύουν το πρόβλημα των δηλητηριάσεων από γεωργικά φάρμακα στην Ελλάδα. Τα χαρακτηριστικά του είναι:

- Τα περισσότερα περιστατικά αφορούσαν σε άνδρες
- Μέση ηλικία: 52 έτη
- Κατανομή σε όλα τα γεωγραφικά διαμερίσματα της Ελλάδας
- Στον Ν. Αττικής, μόνον το 6% του συνόλου, σημαντικά λιγότερα αναλογικά με την κατανομή του πληθυσμού
- Οι περισσότερες δηλητηριάσεις με πυρεθρίνες και glyphosate και όχι οργανοφωσφορικά και άλλα πιο τοξικά φάρμακα (τάση να χρησιμοποιούνται λιγότερο τοξικά για τον άνθρωπο φάρμακα στη γεωργία).

- Χαρακτηριστική εποχιακή διακύμανση και στα 2 έτη: αυξημένα κατά την ανοιξιάτικη και καλοκαιρινή περίοδο (Απρίλιο έως Αύγουστο), μείωση τους χειμερινούς μήνες.
- Οι απόπειρες αυτοκτονίας αποτέλεσαν σημαντικό ποσοστό 142 (17,3%).
- 14 κατέληξαν, οι 7 από αυτούς είχαν λάβει παραquat
- Διαπιστώνεται μεγάλος αριθμός επαγγελματικής έκθεσης που συνεπάγεται τα πλημμελή μέτρα ασφάλειας και την ελλιπή εκπαίδευση των αγροτών.
- Τα ευρήματα της μελέτης δείχνουν ότι η οξεία δηλητηρίαση από φυτοφάρμακα στη γεωργική βιομηχανία εξακολουθεί να αποτελεί σημαντικό πρόβλημα.
- Ενισχύεται η ανάγκη για προσπάθεια για την καλύτερη προστασία και εκπαίδευση των αγροτών στην έκθεση από φυτοφάρμακα (εναρμόνιση με Ευρωπαϊκή νομοθεσία).
- Επέκταση της μελέτης για μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα για την εξαγωγή καλύτερων αποτελεσμάτων και σύνταξη προτάσεων με εθνικό χαρακτήρα.
- (Περαιτέρω μελέτες που να αφορούν: χρήση απαγορευμένων φυτοφαρμάκων, στροφή προς χρήση λιγότερο τοξικών φυτοφαρμάκων, την τοξικότητα από τη χρόνια έκθεση στα φυτοφάρμακα, τη συσχέτιση των αποπειρών αυτοκτονίας με την οικονομική κρίση στη χώρα, το παιδικό ατύχημα, κ.α.)